

PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

**IMHALLEF
ONOR. ROBERT G. MANGION**

27 TA' OTTUBRU 2022

Kawza Numru: 4

Rik. Ġur. nru. 1041/2020 RGM

Elnara Shorazova

rappreżentata mill-mandatarju speċjali taghha,

l-Avukat Dr Louis Cassar Pullicino

vs.

l-Avukat Dr Pio M. Valletta

Il-Qorti:

Preliminari.

Rat ir-rikors ta' Elnara Shorazova (aktar 'l isfel imsejha l-attriċi) ipprezentat fid-9 ta' Novembru, 2020 li permezz tiegħu talbet illi l-Qorti:

1. Tiddikjara illi kawża tad-dewmien u morożita fil-ħlas tal-pagamenti dovuti mill-konvenut a tenur tal-ftehim ta' tranzazzjoni milhuq mal-attriċi fil-5 ta' Ottubru, 2012, l-istess konvenut iddekada mill-benefiċċju ossia mill-iskont lilu mogħti f'każ li kellu jonora l-obbligi tiegħu ta' ħlas puntwalment kif stipulat fil-klawżola 4.3 tal-imsemmi ftehim, bil-konsegwenza li l-attriċi għandha dritt tirċievi u titlob mingħand il-konvenut li huwa obligat iħallas lill-attriċi, is-somma bilanċjali ta' tlett mitt elf Ewro (€300,000.00);

2. Tikkundanna lill-konvenut sabiex iħallas lill-attriċi l-ammont ta' tlett mitt elf Ewro (€300,000.00) flimkien mal-imghaxijiet skond il-liġi;

Wara li ppremettiet:

1. Illi l-attriċi kienet inkarigat lill-konvenut bħala l-avukat tal-fiduċja tagħha hawn Malta sabiex jippresta diversi servizzi professjonali bħala avukat;

2. Illi fil-kors ta' dan l-inkarigu l-attriċi kienet iddepożitat mal-konvenut avukat is-somma ta' żewġ miljuni u erba' mitt elf Euro (€ 2,400,000.00) liema trasferiment seħħ fit-22 ta' Diċembru, 2010 (kif jirriżulta mill-anness dokument immarkat "Dok. LCPI") liema ammont kien intiż li jiġi amministrat mill-konvenut bħala fiduċjarju tagħha. Fuq struzzjonijiet tal-attriċi, din is-somma kellha tiġi depożitata kollha kemm hi mill-konvenut f'kont bankarju intestat f'isem il-

kumpannija A&P Power Limited, liema soċjeta kellha titwaqqaf depożitament hawn Malta biex tkun id-depożitarja ta' dan l-ammont;

3. Illi fil-fatt is-soċjeta A&P Power Limited twaqqfet hawn Malta mill-konvenut fuq inkarigu tal-attriċi u li fiha huwa kien nominat bhala l-uniku direttur filwaqt li l-ishma kienu registrati f'isem A+P Power Holdings Limited, kumpannija registrata f' St. Kitts and Nevis u f'liema kumpannija l-ishma kienu registrati f'isem kumpannija oħra bl-isem Merrydown Limited li kienet qed taġixxi bhala “*nominee*” u “*trustee*” a benefiċċju tal-konvenut Valletta. Da parti tiegħu l-konvenut kien qed izomm f'ismu dawn l-ishma f'isem u a benefiċċju tar-attriċi;

4. Illi kif jirriżulta mill-anness dokument “**LCP2**”, malli sar l-imsemmi depożitu hawn fuq indikat, l-konvenut għadda sabiex iddepożita *biss* l-ammont ta' żewġ miljuni u mitejn elf Ewro (€2,200,000.00) fl-imsemmi kont bankarju f'isem A&P Power Limited, mingħajr ma kien awtorizzat inaqas jew iwarrab l-ammont ta' mitejn elf Ewro (€200,000.00) u mingħajr ma biss kienet taf l-esponenti, u dan bi ksur ċar tal-obbligu professjonali tiegħu u tal-inkarigu mogħti lilu;

5. Illi meta l-attriċi ntebħet b'dan, hija talbet lill-konvenut sabiex huwa ma jibqax l-uniku firmatarju fuq il-kont bankarju ta' A&P Power Limited u fil-fatt fl-24 ta' Lulju, 2011 saru l-proċeduri bankarji meħtieġa sabiex il-firmatarji fuq il-kont ikunu l-attriċi u l-konvenut *flimkien*;

6. Illi qabel ma seħħet din il-bidla, pero, ad insaputa tal-attriċi, mingħajr il-kunsens tagħha u bi ksur ċar tal-obbligu professjonali tiegħu u tal-inkarigu mogħti lilu, jirriżulta ukoll illi fis-16 ta' Gunju, 2011 is-somma ta' seba' mitt elf Euro (€ 700,000.00) kienet ingibdet u giet żbankata mill-konvenut mill-kont ta' A&P Power Limited mingħajr il-kunsens tal-attriċi u dan allura meta huwa kien għadu l-uniku firmatarju fuq il-kont bankarju fejn kienu depożitati l-flus in kwistjoni; saħansitra l-konvenut Valletta lanqas kien għadu għarraf lill-attriċi b'dan l-iżbank

meta nbidlu l-firmatarji fuq il-kont bankarju kif fuq spjegat f' Lulju tal-2011;

7. Illi meta żmien wara l-attriċi ndunat b'dan l-iżbank u irrinfaccjat lill-konvenut bil-premess, l-avukati godda tal-attriċi ġew infurmati mill-konvenut illi s-somma ta' €700,000.00 kienet ġiet żbankata minnu sabiex jithallas ta' drittijiet professjonali u servizzi oħra li allega li ġew prestati minnu (għalkemm ma kien ippreżenta l-ebda kont jew rendikont riferibbli għal dan l-import). Dawn il-pretensjonijiet kienu kontestati mill-attriċi għaliex, apparti li kienu jidhru eċċessivi u eżorbitanti, fil-fatt l-attriċi kienet ġja ħalset lill-konvenut diversi kontijiet oħra li gew sottomessi lilha minn żmien għal żmien, għal-servizzi reżi, u dana fl-ammont ta' tmienja u ħamsin elf Ewro (€58,000.00);

8. Illi kaġun ta' dan kollu inqala diżgwid bejn il-kontendenti u fid-29 ta' Settembru, 2011, l-attriċi spicċat fethet proċeduri legali kontra l-konvenut għar-restituzzjoni tas-somma ta' disa' mitt elf Ewro (€900,000.00) u kontra A&P Power Limited għar-restituzzjoni tal-bilanċ tal-flus tagħha ta' miljun u ħames mitt elf Ewro (€1,500,000) li kien jinsab, f'dak iż-żmien, depożitat fil-kont bankarju ta' A&P Power Limited (Rikors ġuramentat numru 939/2011 GC);

9. Illi fil-kors tal-proċeduri appena imsemmija, il-kontendenti ittranżiġew il-vertenza ta' bejniethom u ffirmaw skrittura ta' tranżazzjoni fil-5 ta' Ottubru, 2012 (Dokument "LCP 3");

10. Illi skont il-ftehim ta' tranżazzjoni l-konvenut obbliga ruħu li jirrestitwixxi s-somma ta' disa' mitt elf Ewro (€900,000.00) lill-attriċi f'pagamenti ratejali u ċioe bil-mod segwenti:

“4.1 The Defendant is hereon paying the sum of Euro fifty thousand (€ 50,000.00) on account of the Settlement Sum, by means

of cheque number 5161 drawn on Bank of Valletta plc, for which Claimant hereby tenders due receipt.

4.2 Thereafter the Defendant shall make further payments by way of Bank draft or in cash on account of the Settlement Sum in the following manner, namely:

- (a) Forty-two thousand Euro (€42,000.00) by not later than 1st July, 2013;*
- (b) Fifty Thousand Euro (€50,000.00) by not later than 31st December, 2013;*
- (c) Ninety-two Thousand Euro (€92,000.00) by not later than 1st July 2014;*
- (d) Ninety-two Thousand Euro (€92,000.00) by not later than 1st July 2015;*
- (e) Ninety-two Thousand Euro (€92,000.00) by not later than 1st July 2016;*
- (f) Ninety-two Thousand Euro (€92,000.00) by not later than 1st July 2017;*
- (g) Ninety thousand Euro (€90,000.00) by not later than 1st July 2018;*

(each date hereinafter referred to as a “Payment Date”).”

11. Illi l-ftehim kien ċar ħafna dwar il-puntwalita' tal-pagamenti u kien jipprovdi ukoll illi f'każ – u f'każ biss – li l-konvenut ikun puntwali fil-pagamenti u jħallas l-pagamenti kollha, l-konvenut allura jibbenefika minn skont ta' tlett mitt elf Ewro (EUR 300,000) mid-dejn li għalih ikkostitwixxa ruħu bħala debitur fil-konfront tal-attriċi (u cioè l-ammont ta' disa' mitt elf Ewro - EUR 900,000), liema ammont, altrimenti kien, skont il-ftehim, ikun jibqa' dovut fl-intier tiegħu f'każ

ta' morozita, u dan kif jirrizulta aħjar skont l-artiklu 4.3 tal-istess ftehim li jipprovdi testwalment li:

“4.3 In the event that Defendant makes all the payments on account of the Settlement Sum as contemplated in clause 4.1 and 4.2 and punctually (meaning by not later than 5pm Malta time on each Payment Date), the Claimant shall renounce to the remaining part of the Settlement Sum due in the sum of three hundred thousand Euro (€300,000.00) and provide Defendant with a full and final receipt in respect of the Settlement Sum.”

12. Illi fir-rejalta, ħlief għall-ewwel pagament li sar kontestwalment mal-iffirmar tal-ftehim, l-konvenut kien tard f'kull pagament u addirittura qabeż pagament sħiħ li kien dovut fl-1 ta' Lulju, 2017 (a tenur tal-artiklu 4.2(f) tal-ftehim ikkwotat fil-klawzola 10), li parti minnu spiċċa biex hallsu biss fit-3 ta' Settembru, 2018 (u għalhekk iktar minn sena tard) u dan biss wara li saritlu talba għall-hlas mill-avukati tal-esponenti, kif ser jiġi ppruvat fil-kors ta' dawn il-proċeduri);

13. Illi apparti pagamenti tardivi, l-konvenut kien anki, minn jeddu, jaqsam is-somma li tkun dovuta f' sena partikolari f' tnejn jew addirittura tlett pagamenti u qatt u qatt ma żamm mad-data li fiha kien obbliga ruħu li jagħmel il-pagament partikolari (u dan kif jirrizulta mill-iskeda ta' pagamenti hawn annessa bħala Dokument “**LCP 4**” u mid-dokumenti l-oħra annessi, immarkati bħala **Dok. ES1** sa **ES8**);

14. Illi għalhekk, skont il-pattijiet tal-ftehim maqbul mill-konvenut stess, l-konvenut iddekada mill-benefiċċju ossia l-iskont lilu mogħti mill-ammont ta' dejn komplessiv kif hawn fuq premess u jirrizulta li għad għandu jagħti lill-attriċi s-somma bilanċjali ta' tlett mitt elf Ewro (€300,000.00);

Rat ir-**Risposta Ġuramentata tal-Avukat Dr Pio M. Valletta (aktar '1 isfel il-konvenut)** ippreżentata fit-22 ta' Jannar, 2021 li permezz tagħha essenzjalment ressaq żewġ eċċezzjonijiet:

1. Preliminarjament jigi eċċepit illi l-azzjoni promossa mir-rikorenti attrici hija perenta ghat-tenur tal-paragrafu (f) tal-Artikolu 2156 tal-Kodici Civili – Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta, abbinat dan, mal-Artikolu 2137 tal-Kodici Civili – Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta li jipprovdi li *“Bla ħsara ta' dispozizzjonijiet oħra tal-ligi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tigi eżerċitata; mingħajr ma jittieħed qies tal-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss”*. Ir-attriċi attrici fir-rikors ġuramentat tagħha tisqarr li l-konvenut kien tardiv f'kull pagament hlief għall-ewwel pagament li sar kontestwalment mal-iffirmar tal-Ftehim ta' Transazzjoni li qiegħed iservi bhala bazi għall-azzjoni promossa permezz ta' dan ir-rikors ġuramentat. Dan ifisser li skond l-istess attriċi attrici, gja fl-ewwel (1) ta' Lulju, 2013 kienet bdiet għaddejja l-preskrizzjoni tal-azzjoni promossa mir-attriċi attrici, għad illi f'dik id-data l-azzjoni li qiegħda tigi eżerċitata b'dan il-procediment setgħet tigi eżerċitata. M'hemmx dubbju li l-hames snin bejn id-data meta l-azzjoni setgħet tigi eżerċitata u l-preżentata tar-rikors ġurament odjern tar-attriċi attrici għaddew.

2. Fil-mertu u mingħajr pregudizzju għas-suespost it-talbiet tar-attriċi attrici huma nfondati kemm fil-fatt u kemm fid-dritt għad illi l-istess attriċi attrici dejjem ikkoncediet u tat il-kunsens preventiv tagħha kull meta sar hlas mhux skont id-data stiuplata fil-Ftehim ta' Transazzjoni u dan kif ser jigi ppruvat fil-kors tas-smiġh tal-kawza.

U ddikjara fost l-oħrajn illi:

i) L-allegazzjonijiet kontenuti fir-rikors guraumentat tal-attribici kwantu t-thaddim tal-fondi destinati lis-socjeta A & P Power Limited huwa fil-maggorparti taghhom mhux veritjieri u infondati peress illi l-konvenut kien jircievi l-istruzzjonijiet dwar it-thaddim tal-imsemmija socjeta u l-fondi destinati lilha minghand mhux minghand l-attribici izda minghand żewgħa Rakhat Aliyev illum mejjet.

ii) L-istruzzjonijiet sabiex l-attribici attribici ssir firmatarja flimkien mal-konvenut kwantu l-kont bankarju tas-socjeta A & P Power Limited originaw minn Rakhat Aliyev u mhux minghand l-attribici kif qedha tallega. Ir-raguni għal dan ma kinitx dik indikata fir-rikors guraumentat tal-attribici izda kienet marbuta ma' certi esigenzi amminsitrattivi decizi u kkommunikati lill-konvenut minn Rakhat Aliyev. Infatti l-konvenut kien inzamm bhala firmatraju fuq il-kont u dan juri li r-ragunijiet għal dan il-kambjament fil-firmatrji ma kienux marbuta ma xi ksur ta' xi obbligi professjonali.

iii) Kull trasferiment li sehh dejjem gie diskuss ma' Rakhat Aliyev waqt laqgħat li l-konvenut kien ikollu frekwentement mal-imsemmi Rakhat Aliyev fir-residenza tal-konvenut. Anke l-onorarju tal-konvenut kien gie diskuss waqt dawn il-laqgħat.

iv) Dwar il-hlas ta' kontijiet imsemmija f'paragrafu 7 tar-rikors guraumentat u l-ammont hemm indikat, l-maggorparti tal-ammonti imhallsa kienu jirrigwardaw spejjez marbuta mall-kostituzzjoni ta' socjetajiet varji u spejjez ohra marbuta mal-ezercizzju tal-attivitá professjonali.

v) Huwa minnu li eventwalment inqala' dizgwid bejn Rakhat Aliyev u l-konvenut izda originarjament dan id-dizgwid ma kienx jirrigwarda l-zbank imsemmi, izda affarijiet ohra. B'rizultat ta' dan id-dizgwid, li kif gja ingħad, ma kienx jirrigwarda l-izbank imsemmi,

Rakhat Aliyev beda jikkontesta kollox inkluz dak li kien gie miftiehm kwantu ghall-hlas tax-xoghol professjonali tal-konvenut.

vi) Huwa minnu li l-Ftehim ta' Transazzjoni kien jipprovdi ghall-hlasijiet rateali tas-somma li kien hemm qbil dwar ir-restituzzjoni taghha f'dati determinati u li f'eventwalita li dawn ma jithallsux skond id-dati mifthema, l-ammont ta' tlett mitt elf Euro li kellu jghaddi ghand il-konvenut bhala hlas ghas-servizzi professjonali tieghu skond il-Ftehim ta' Transazzjoni, jsir dovut.

vii) Kull pagament tardiv li sar mill-konvenut esponent, kien sar bil-kunsens preventivament ottenut minghand l-attriçi attrici.

viii) Tul dawn it-tmien snin mill-firma tal-Ftehim ta' Transazzjoni l-attriçi qatt ma pprotestat dwar it-tardivita fil-hlas ghad illi kif diga inghad hija dejjem intalbet u tat il-kunsens preventiv taghha ghall-hlas li ma kienx isir fid-data indikata fil-Ftehim ta' Transazzjoni. L-attriçi qatt ma' kkumminikat lill-konvenut xi talba bhal dik li qed iggib il-quddiem permezz ta' din il-kawza u dan certament ghall-istess raguni fuq imsemmija u cjoe li l-kunsens taghha kien gie ottenut u moghti ghal kull pagament tardiv.

ix) X'gieghel lill-attriçi, wara dawn is-snin kollha, li tressaq din l-azzjoni meta hija taf ben tajjeb, li hija dejjem akkordat u tat l-kunsens taghha ghal kull hlas li ma sarx fid-data indikata fil-Ftehim ta' Transazzjoni, ma huwiex maghruf, izda certament li ser jinhtieg li l-attriçi tispjega ghala wara dawn is-snin kollha qeghda tallega li sehh il-ksur tal-Ftehim ta' Transazzjoni u qedha titlob ir-restituzzjoni tal-ammont li kien intiz sabiex jissoddisfa l-hlas tal-onorari professjonali tal-esponent konvenut.

Eżaminat il-provi mressqa mill-partijiet.

Rat in-nota ta' osservazzjonijiet tal-attriċi tal-25 ta' Mejju 2022 u n-nota ta' osservazzjonijiet tal-konvenut tal-5 ta' Lulju 2022.

Semgħat it-trattazzjoni finali tal-avukat tal-attriċi u tal-konvenut fl-udjenza tal-5 ta' Lulju 2022.

Rat li l-kawża tħalliet għallum għas-sentenza.

Ikkunsidrat;

L-Azzjoni Attriċi.

Permezz tal-kawża odjerna l-attriċi qed titlob lill-Qorti tikkundanna lill-konvenut iħallasha s-somma ta' tlett mitt elf ewro (€300,000) li skond l-attriċi huwa l-bilanċ lilha dovut mill-konvenut in forza ta' skrittura ta' transazzjoni bid-data tal-5 ta' Ottubru 2012.

Skond din l-iskrittura¹ il-partijiet ftehm u li jitransig u il-pendenzi kollha ta' bejniethom billi sar qbil li l-konvenut iħallas lill-attriċi s-somma ta' disa' mitt elf ewro (€900,000) pagabbli in kwantu għal ħamsin elf ewro (€50,000) fuq dik l-iskrittura, seba' pagamenti bejn l-1 ta' Lulju 2013 u l-1 ta' Lulju 2018 ammontanti komplessivament għal ħames mija u ħamsin elf ewro (€550,000), u li fl-eventwalita' li l-konvenut iħallas kull ammont rateali sal-5.00 p.m. ta' kull gurnata relativa għall-ħlas rateali mifthiem, allura l-attriċi intrabtet illi tiffinunzja għar-rimanenti tlett mitt elf ewro (€300,000). L-attriċi intrabtet ukoll fost l-oħrajn li tirtira ir-rapport li kienet għamlet mal-pulizija kontra l-konvenut kif ukoll li tirtira ir-rapport li kienet għamlet kontra l-konvenut mal-Kummissjoni għall-Amministrazzjoni tal-Ġustizzja.

---

¹ Kopja tal-iskrittura tinsab f'paġna 9 et.seq. tal-proċess

Il-partijiet ftehm u wkoll li jirtiraw il-kawżi li kienu fetħu dak iż-żmien kontra xulxin (Rikors Ġuramentt nru. 939/2011 u Rikors Ġuramentat nru 1028/2011) u li jirtiraw il-mandati kawtelatorji maħruġa wkoll kontra xulxin fuq talba rispettiva tagħhom sa mhux aktar tard minn gimgħa mid-data tal-iskrittura ta' transazzjoni.

L-attriċi tallega illi l-konvenut ma kienx puntwali fil-ħlasijiet miftehma bil-konsegwenza li ma skattatx klawsola 4.3 tal-iskrittura li tistipula f'liema ċirkostanzi l-attriċi kienet tkun marbuta li tiffinunzja għas-somma ta' €300,000 mis-somma imsemmija ta' €900,000.

Ikkunsidrat;

Id-Difiża tal-Konvenut.

L-eċċezzjonijiet sollevati mill-konvenut huma essenzjalment tlieta;

1. Illi l-azzjoni attriċi hi preskritta bid-dekors ta' ħames snin ai termini tal-artikolu 2156 (f) u l-artikolu 2137 tal-Kodiċi Ċivili;
2. Illi l-attriċi dejjem ikkonċediet u tat il-kunsens preventiv tagħha kull meta sar ħlas mhux skond id-data stipulata fil-Ftehim ta' Transazzjoni; għalhekk kull pagament tardiv li sar mill-konvenut kien sar bil-kunsens preventivament ottenut mingħand l-attriċi;
3. Illi l-Ftehim ta' Transazzjoni kien jipprovdi għall-ħlasijiet rateali tas-somma li kien hemm qbil dwar ir-restituzzjoni tagħha f'dati determinati u li fl-eventwalita' li dawn ma jithallsux skond id-dati miftehma, l-ammont ta' tlett mitt elf Ewro li kellu jgħaddi għand il-konvenut bħala ħlas għas-servizzi professjonali tiegħu skond il-Ftehim ta' Transazzjoni jsir dovut lill-attriċi.

Ikkunsidrat;

Prinċipji regolanti l-kuntratti in ġenerali u dawk ta' transazzjoni in partikolari.

1. Il-kuntratti għandhom is-saħħa ta' liġi għal dawk li jkunu għamluhom u għandhom jiġu eżegwiti in bona fidi.²

2. It-transazzjoni hija kuntratt li bih il-partijiet iġibu fi tmiemha kawża mibdija jew jevitaw li ssir kawża dwar il-kwistjoni ta' bejniethom. Dan jagħmluh billi jagħtu xi haġa, iżommu xi haġa jew iwegħdu xi haġa.³

2. It-transazzjoni li tinvolvi fwejjeġ immobbli ma tkunx tiswa jekk ma ssirx bil-mezz ta' kuntratt pubbliku.⁴

3. Fit-transazzjoni jidhol biss dak li hu l-oġġett tagħha għaliex it-transazzjoni ma gġibx fi tmiemhom flief dawk il-kwistjonijiet li l-partijiet kellhom fi hsiebhom kif espressi fit-transazzjoni.⁵

4. It-transazzjoni għandha bejn il-partijiet is-setgħa ta' sentenza li għaddiet in ġudikat.⁶ (**Paul Portelli vs Joseph Portelli et** - Qorti tal-Appell - 1 ta' Diċembru 2021).

5. “Huwa pacifiku illi t-transazzjoni hija karatterizzata minn zewg elementi kostituttivi u cioe` *ir-res dubia*, ossia r-rapport ġuridiku incert illi jezisti bejn il-partijiet, u r-rieda tal-istess partijiet illi jtemmu dak id-dubju billi jinnegozjaw ftehim mibni fuq koncessjonijiet reciproci bil-ghan illi jintlahaq il-*quid medium*, jigifieri l-qbil jew kompromess bejn il-pretensjonijiet illi taw lok għal-litigju. Dawn iz-zewg elementi distintivi ta' transazzjoni ġew ukoll deskritti hekk: l-ewwel wiehed hu d-dubju, li minnu jridu johorgu l-partijiet billi jirrizolvuh huma stess

---

² Art. 992 u 993 Kap 16

³ Art. 1718 Kap 16

⁴ Art. 1719 Kap 16

⁵ Art. 1725 u 1726 Kap 16

⁶ Art. 1729 Kap 16

minflok ihallu d-decizjoni fuqu għall-Qorti; it-tieni hu dak li l-prattici jsejhu l-“hinc inde remissum”, cjoe il-koncessjoni jew saġrificcju reciproku.” (**Kummissarju tal-Artijiet v. Salvatore Bezzina et al.** - Qorti tal-Appell - 8 ta’ Ottubru 2020).⁷

It-Termini fil-Ftehim fir-rigward tas-somma ta’ €300,000

Qabel ma l-Qorti titratta l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni jeħtieġ qabel xejn li l-Qorti tiddebera dwar il-ftehim ta’ bejn il-partijiet rigwardanti s-sorte ta’ tlett mitt elf ewro (300,000) b’mod partikolari dan l-ammont x’jirrapreżenta skond il-ftehim ta’ transazzjoni.

Skond l-attriċi l-ammont li l-konvenut kellu jhallasha b’riżultat tal-iskrittura ta’ transazzjoni kien ta’ €900,000 li minnhom hija kienet lesta li taħfer €300,000 kemm-il darba l-konvenut iħallasha puntwalment u mhux aktar tard mill-ħamsa ta’ filgħaxija (5.00 p.m.) ta’ kull ġurnata stabbilita għall-ħlas rateali, l-ammonti mifthemata fil-ftehim ta’ transazzjoni.

Il-konvenut mill-banda l-oħra għandu interpretazzjoni diversa tal-ftehim. Fl-eċċezzjoni tiegħu immarkata aktar qabel bin-numru 3 huwa jsostni illi dawk it-tlett mitt elf ewro (€300,000) kienu lilu dovuti bħala “ħlas għas-servizzi professjonali” tiegħu u li kien jitliffhom u jsiru dovuti lill-attriċi jekk ma jhallasx l-ammont ta’ ħames mija u ħamsin elf ewro (€550,000) puntwalment skond l-iskrittura f’dati li jibdedw bejn l-1 ta’ Lulju 2013 u l-1 ta’ Lulju 2018.

Jibda billi jingħad illi l-konvenut ma ressaq l-ebda prova li l-imsemmija somma ta’ €300,000 tirrapreżenta drittijiet professjonali tiegħu. Mhux

---

⁷ Ara wkoll il-ġurisprudenza hemm ċitata: Kollez. Vol. XLIII.I.418; Micallef noe v. Vella – Appell Civili – 8 ta’ Marzu, 1991; Caruana et v. Gauci – Appell Civili – 7 ta’ Ottubru, 1997; Schembri v. Moscalenko – PA - 9 ta’ Gunju, 2004; u Cini v. Cini – Appell Inferjuri – 22 ta’ Marzu, 2006).”

biss il-ftehim ta' transazzjoni imkien ma jistipula li hemm jew li kien hemm dovut is-somma ta' €300,000 mill-attriċi lill-konvenut bħala drittijiet professjonali iżda l-konvenut naqas milli jressaq provi bħal fatturi li b'xi mod jissostanzjaw l-allegazzjoni tiegħu fir-rigward.

Skond klawnsola numru 1 tal-ftehim il-partijiet ftehm u illi "Settlement Sum" kienet fl-ammont ta' disa' mitt elf Ewro (€900,000) filwaqt li skond klawnsola numru 3.1 tal-ftehim il-konvenut intrabat li in vista tat-transazzjoni milħuqa mal-attriċi huwa kien ser iħallasha l-ammont deskritt bħala "Settlement Sum" għal darba waħda biss u bil-mod kif aktar 'l isfel fil-ftehim gie stipulat:

"3.1 In consideration of the settlement and covenants undertaken above by Claimant (l-attriċi) and Defendant (il-konvenut) and their respective waivers of any further entitlement in connection with the Released Claims and the Related Claims, Defendant will pay Claimant once only the Settlement Sum in the manner set forth in this Settlement Agreement."

Il-ftehim ta' transazzjoni iffirmit mill-partijiet jistipula li l-ewwel €50,000 mis-somma ta' €900,000 kellhom u fil-fatt thallsu mal-iffirmit tal-iskrittura ta' transazzjoni fil-5 ta' Ottubru 2012, filwaqt li l-kumpliment jingħad illi kellhom jithallsu in kwantu għal €42,000 sal-1 ta' Lulju 2013; €50,000 sal-31 ta' Dicembru 2013; €92,000 sal-1 ta' Lulju 2014; €92,000 sal-1 ta' Lulju 2015; €92,000 sal-1 ta' Lulju 2016; €92,000 sal-1 ta' Lulju 2017 u €90,000 sal-1 ta' Lulju 2018.

Skond klawnsoli 4.3 u 4.4 tal-ftehim il-partijiet ftehm u x'ikunu l-konsegwenzi jekk il-konvenut iħallas kull pagament rateali fil-ħin sa mhux aktar tard mill-5.00 p.m. ta' kull data fuq imsemmija u x'ikunu l-konsegwenzi jekk ma jonorax il-ħlasijiet kif miftehma jew ma jkunx puntwali.

Klawsola 4.3 : In the event that Defendant makes all the payments on account of the Settlement Sum as contemplated in clause 4.1 and 4.2 and punctually (meaning by not later than 5pm Malta time on each Payment Date), the Claimant shall renounce to the remaining part of the Settlement Sum due in the sum of three hundred thousand Euro (€300,000) and provide Defendant with a full and final receipt in respect of the Settlement Sum.”

Mill-banda l-oħra,

Klawsola 4.4 : In the event that Defendant fails to make any payment or part thereof in the manner set out in clause 4.1 and 4.2 and punctually, Defendant shall forfeit the benefit of time granted in accordance with said clauses 4.1 and 4.2 and consequently the Settlement Sum (€900,000) shall be due in its entirety and consequently Defendant shall forfeit any benefit granted to him in accordance with clause 4.3, and Defendant further agrees that he shall pay Claimant the entire sum of Claimant’s Court expenses including legal fees due in respect of the Released Claims and in respect of the Related Claims.” (sottolinear tal-Qorti).

Qari ta’ dawn iż-żewġ klawsoli fil-ftehim ma jhallu l-ebda dubju dwar x’kienet l-intenzjoni tal-partijiet fir-rigward tal-ħlasijiet rateali u fir-rigward tal-konsegwenzi fl-eventwalita’ li l-konvenut ikun puntwali f’kull pagament rateali miftiehem. Il-ftehim f’dan ir-rigward huwa ċar. L-ammont dovut mill-konvenut lill-attriċi huwa ta’ €900,000. Fl-eventwalita’ li l-konvenut ikun puntwali fil-ħlas ta’ kull pagament jiskatta l-obbligu fuq l-attriċi li tiffinunzja għall-aħħar parti tas-somma ta’ €900,000 fl-ammont ta’ €300.000.

Il-konvenut jeċċepixxi illi filwaqt li huwa minnu li l-pagamenti hallashom tard, pero’ dan għamlu wara li skond hu l-attriċi “tat il-

kunsens preventiv tagħha kull meta sar hlas mhux skont id-data stipulata fil-Ftehim ta' Transazzjoni".

Fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu il-konvenut isostni illi meta huwa kien jeffettwa l-pagamenti rateali tardivament l-attriċi qatt ma invokat id-dritt tagħha li titlob ukoll għas-somma ta' €300,000. Jissottometti illi kull meta ħallas pagament rateali huwa dejjem għamilha ċara illi qed iħallas l-ammont previst fi klawnsola 4.1 u 4.2. Jgħid illi fl-ebda mument matul il-perijodu bejn l-1 ta' Lulju 2013 u l-1 ta' Lulju 2018 ma qatt intalab sabiex iħallas xi ammont aktar minn dak previst skond klawnsoli 4.1 u 4.2. Jargumenta illi matul dawk is-snin l-attriċi qatt ma invokat id-dritt tagħha skond klawnsola 4.4 referibbli għall-konsegwenzi fl-eventwalita' ta' morożita' fil-ħlasijiet miftehma. Jissottometti li dan il-fatt għandu jwassal għall-konklużzjoni illi l-attriċi irrinunzjat taċitament għall-konservazzjoni tad-drittijiet tagħha naxxenti minn klawnsola 4.4 tal-ftehim.

Il-konvenut ma jikkontestax il-fatt li huwa ħallas numru ta' pagamenti rateali tardivament.

F'dan ir-rigward il-Qorti tosserva illi l-ammont ta' €42,000 li kellu jithallas sal-1 ta' Lulju 2013 jidher li thallas fil-ħin.

L-ammont ta' €50,000 li kellu jithallas sal-31 ta' Dicembru 2013 gie mħallas permezz ta' bank draft datat 6 ta' Jannar 2014 għalkemm ma hux ċar meta gie mgħoddi lill-avukati tal-attriċi. Fl-aħjar ipotezi għall-konvenut dan il-pagament sar sitt ijiem tard.

Il-pagament ta' €92,000 li kellu jsir sal-1 ta' Lulju 2014 sar permezz ta' hames pagamenti u ċioe' €15,000, €15,000, €10,000, €10,000 u €42,000 rispettivament. Mill-atti jirriżulta illi ż-żewġ cheques għal €15,000 il-wieħed kienu datati 18 ta' Settembru 2014 u 24 ta' Ottubru

2014⁸ rispettivamente. Zewg cheques ta' €10,000 il-wiehed kienu datati 2 ta' Diċembru 2014 u 19 ta' Diċembru 2014 rispettivamente filwaqt li l-ammont ta' €42,000 ġie mħallas permezz ta' depożitu bankarju fid-29 ta' Settembru 2014⁹, kważi tlett xhur tard. Dawn il-pagamenti ġew effettwati wara skabju ta' emails bejn il-konvenut u l-avukat tal-attriċi. Email tal-konvenut lill-avukat tal-attriċi mibgħuta wara l-1 ta' Lulju 2014¹⁰ tgħid hekk: "It was an oversight on my part and I was not prepared to pay Euros 92K in July. What I can propose is that the amount is split in three payments, one payment 15K on the 1st September, 20K on the 15th October 2014 and the balance on the 1st December, 2014. This would be manageable for me." L-avukat tal-attriċi jirrispondi b'email tat-23 ta' Lulju 2014: "As promised, I have discussed with Elnara the balance due as per the agreement signed between you and her and in fact have purposely left some time pass - almost a month now - because she was fine with being reasonable until you liberate some funds in order to pay the balance due. However within reason because she would like you to stick to the agreement - the concession granted last year to split the payment was agreed to on your request on the understanding that it would happen in 2013 only, so for 2014 onwards she would like the agreement to be respected. If you still require some time do let me know because, as I said, she is understanding, but she could not accept that the payment happens at the end of the year."

Fir-rigward tal-ammont ta' €92,000 dovut sal-1 ta' Lulju 2015 jirriżulta li dan ukoll ġie maqsum f'aktar minn pagament wiehed. L-ewwel pagament ta' €42,000 ġie effettwat billi l-konvenut bghat lill-avukat tal-attriċi bank draft pagabbli lill-attriċi datat 15 ta' Lulju 2015 akkumpanjat b'nota miktuba mill-konvenut li tgħid: "Attached please find a Bank Draft for Euro 42K. I am afraid that I could not make the full payment of Euros 92K on account of the fact that a 10% deposit

---

⁸ Ara kopja ta' email f'paġna 25 tal-proċess.

⁹ L-ammont depożitat kien ta' €41,873.00.

¹⁰ Paġna 95 tal-proċess

which was meant to be paid to me for the sale of a Penthouse was not paid in full. I should be receiving the balance of €50,000 in the coming two - maximum three week(s) whereupon I shall forward a second bankdraft to complete the payment. Sincere apologies for this but as you things very often do not go according to plan. I shall keep you informed and would let you know once payment has been made funds are available.”

Minn dan l-episodju jirrizulta ċar illi l-konvenut ma ottjenix minn qabel il-kunsens tal-attriċi sabiex tawtorizzah ma jonorax id-data miftehma. Ir-rimamenti €50,000 thallsu permezz ta' żewġ bank drafts oħra li allura wkoll ġew effettwati tardivament.

L-ammont ta' €92,000 dovut sal-1 ta' Lulju 2016 thallas permezz ta' bank draft datat it-3 ta' Awissu 2016, aktar minn xahar tard.

L-ammont ta' €92,000 dovut sal-1 ta' Lulju 2017 thallas mill-konvenut f'żewġ pagamenti, l-ewwel pagament ta' €40,000 permezz ta' bank draft datat 31 ta' Awissu 2017 (xahrejn wara d-data miftehma) u t-tieni pagament ta' €52,000 datat 31 ta' Awissu 2018¹¹ (sena u xahrejn wara d-data miftehma). Il-bank draft ta' €40,000 ġie mibgħut lill-avukat tal-attriċi akkumpanjat b'nota tal-konvenut li kienet taqra kif ġej: “As you can see from the attached letter my investment matures today. I was told that I would have to wait a few days to receive funds. Since I promised to effect payment this week I have managed to put together €40,000 to part settle the amount I owe Elnara. I did this to demonstrate that this delay in securing the amount due was not a delaying tactic but a genuine situation. As I have done in the past few years I shall adhere to my obligation and commitment and I will be paying the balance as soon as the funds reach me.”¹²

---

¹¹ Kopja f'pagna 48 tal-proċess

¹² Are pagna 44 tal-proċess

L-ammont ta' €90,000 dovut sal-1 ta' Lulju 2018 thallas ukoll f'zewg pagamenti, l-ewwel pagament ta' €50,000 permezz ta' bank draft datat 21 ta' Lulju 2018 u t-tieni pagament ta' €40,000 permezz ta' bank draft datat 17 ta' Awissu 2018.

B'kunsens preventiv wiehed għandu jifhem kunsens mogħti minn qabel (prior consent). Fil-kuntest li għandha quddiemha l-Qorti l-eċċezzjoni formali tal-konvenut fir-rigward għandha tinftehem illi skond il-konvenut huwa ħallas il-pagamenti tardivament wara li kien jottjeni il-kunsens tal-attriċi.

Eżami tal-atti juri illi l-attriċi qatt ma tat il-kunsens preventiv tagħha għall-ħlasijiet tardivi.

Għall-kuntrarju li jirriżulta huwa li l-pagamenti tardivi kienu ir-regola, li dawn il-pagamenti tardivi ma kienux isiru bil-kunsens tal-attriċi, u li l-avukat tal-attriċi kien kontinwament jiġbed l-attenzjoni tal-konvenut illi l-attriċi kienet qed tinsisti miegħu li l-konvenut għandu jonora l-kondizzjonijiet stipulati fit-transazzjoni.

Minn dan ir-rendikont dettaljat tal-pagamenti effettwati johroġ ċar illi kuntrarjament għall-eċċezzjoni mressqa mill-konvenut, mhux minnu illi huwa effettwa dawn il-pagamenti tard wara li ottjena l-kunsens preventiv tal-attriċi. Id-deċiżzjoni li l-pagamenti jsiru tardivament ma kenitx riżultat ta' xi ftehim mal-attriċi għal dilazzjoni fil-ħlas dovut iżda deċiżzjoni unilaterali tal-konvenut mingħajr ebda konsultazzjoni u wisq anqas adeżżjoni da parti tal-attriċi.

Ikkunsidrat;

Rinunzja Taçita.

Fin-nota ta' osservazzjonijiet tiegħu il-konvenut jgħid illi il-pagamenti li huwa kien qed jeffettwa kienu bl-intendiment li qed iħallas is-somma ta' €600,000 u mhux is-somma ta' €900,000. Jirreferi għall-waħda mill-aħħar komunikazzjonijiet li huwa kellu mal-avukat tal-attriçi datata 2 ta' Lulju 2018 fejn jiddikjara li wara li jsir il-ħlas tal-bilanç li kien għad fadal din il-kwistjoni kienet ser tiġi magħluqa. Jissottometti illi la wara dik l-aħħar komunikazzjoni, la wara l-aħħar pagament minnu effettwat u fl-ebda waqt bejn l-1 ta' Lulju 2013 u l-1 ta' Lulju 2018 ma qatt intalab mill-attriçi sabiex iħallas xi ammont aktar mis-somma ta' €600,000.

Il-konvenut jiddeskrivi dan l-aġir tal-attriçi bħala "rinunzja tacita tal-konservazzjoni tad-dritt" tagħha li tfittex għas-somma ta' €300,000. Skond il-konvenut, il-fatt li l-attriçi kienet konsapevoli li l-konvenut ma kienx qed jonora t-termini għall-pagamenti stipulati fit-transazzjoni u ma għamlet xejn fir-rigward jindika li hija kienet effettivament irrinunzjat għad-dritt tagħha li teziġi l-ħlas tas-somma ta' €300,000 minhabba ħlasijiet tardivi. Għalhekk jirribadixxi illi l-aġir tal-attriçi jikkosititwixxi rinunzja taçita tal-konservazzjoni tad-dritt tagħha kif stipulat fi klawnsola 4.3 tat-transazzjoni.

Dwar dan l-aspett tal-vertenza, matul it-trattazzjoni finali l-avukat tal-attriçi jissottometti illi il-posizzjoni li l-konvenut ħa fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu meta jirreferi għal rinunzja da parti tal-attriçi tikkuntrasta mal-eççeżżjoni li l-konvenut ressaq dwar il-mertu fejn imkien ma giet eçcepita r-rinunzja iżda gie eçcepjet illi kull pagament tardiv sar il-kunsens preventiv tal-attriçi.

Ikkunsidrat;

Huwa korrett l-avukat tal-attriçi meta fit-trattazzjoni finali jissottometti illi meta l-konvenut gie għan-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu huwa ma

serraħx fuq l-eċċezzjoni tal-kunsens preventiv iżda spostja d-difiza tiegħu billi argumenta li l-attriċi irrinunzjat għall-ħlas tas-somma ta' €300,000.

Hija l-fehma konsiderata ta' din il-Qorti illi l-eċċezzjoni ta' kunsens preventiv għall-ħlas tardiv ma hiex ekwivalenti għall-eċċezzjoni ta' rinunzja għad-dritt li l-attriċi težiġi skond klawsola 4.3 tat-transazzjoni il-ħlas tas-somma ta' €300,000.

Jidher illi l-konvenut stess jaċċetta illi l-eċċezzjoni ta' kunsens preventiv ma hiex fondata tant illi fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu tali linja difensjonali giet imwarrba u spostjata għal-linja difensjonali imsejsa fuq il-pretest tar-rinunzja.

Il-Qorti tqis illi jekk il-konvenut kellu l-eċċezzjoni tar-rinunzja fi ħsiebu meta kkontesta l-kawża huwa kellu jressaqha bħala eċċezzjoni formali. Fi kwalunkwe każ u għall-finijiet ta' completezza ser tiddelibera wkoll dwar jekk il-pretensjoni tal-konvenut li l-attriċi irrinunzjat għad-dritt tagħha naxxenti minn klawsola 4.3 għandiex mis-sewwa.

Rinunzja ta' Dritt.

Dwar l-elementi kostitutivi rinunzja ta' dritt huwa miżmum illi “Qualunque rinunzia, non essendo generale e specifica, non riceve che stretta interpretazione” (“**Sciberras -vs- Giappone**, Qorti Civili, Prim' Awla, 12 ta' Ottubru, 1840). “Ir-rinunzji huma di stretto diritto u għandhom jirrizultaw minn fatti assolutament inkonciljabbli mal-konservazzjoni tad-dritt u li juru l-volonta preciza tar- rinunzjant” (“**Henry Thake -vs- Carmel sive Lino Borg**”, Appell, Sede Inferjuri, 25 ta' Novembru 1986). “Bla dubju r-rinunzja hija att guridiku unilaterali, b'karattru abdikattiv in kwantu tirrizolvi ruhha fit-telf tad-dritt gja akkwistat. Għaldaqstant iggorr l-effetti tagħha imprexxindibilment mill-accettazzjoni tal-parti l-ohra. Kif spjegat mill-Laurent (“Principii di Diritto Civile”, Vol. XXXII para. 126 pagna 109)

ir-rinunzja hija “la manifestazione di una volonta’, e la volonta’ o il consenso puo manifestarsi o espressamente o tacitamente”. (**Anthony Scerri et. vs. Anthony Cutajar et.** - Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) - 16 ta’ Marzu 2005) -

Ir-rinunzja ta’ dritt ma tistax tigi preżunta iżda trid tigi ppruvata b’mod konklussiv jekk tkun taçita, peress li r-rinunzja trid tinsorgi minn fatt çar u evidenti li jinkludi necessarjament l-intenzjoni tar-rinunzja u li ma jistax jigi interpretat mod iehor jew iqajjem xi dubju dwar l-intenzjoni tar-rinunzjant. (**Mace Developments Limited v. Ramla Developments Company Limited** - Prim’ Awla - 29 ta’ Ottubru, 2004;

Din il-volonta dwar ir-rinunzja trid tkun çara u pożittiva u tista’ tkun deżumibbli kemm minn provi diretti kemm minn presunzjonijiet (**Paolo Bonnici Limited vs. Anthony Frendo** - Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) - 28 ta’ Novembru 2008). F’din il-kawża appena citata kien hemm ftehim bil-miktub bejn il-partijiet illi s-soçjeta’ attriçi tikkonsenja merkanzija lill-konvenut bi kreditu ta’ 75 ġurnata bil-kondizzjoni illi kwalunkwe bilanç dovut kien jirreka imġhax legali. Il-kwistjoni qamet peress li l-konvenut kien iħallas il-pagamenti dovuti oltre l-75 ġurnata u s-soçjeta’ attriçi kienet taççetta l-pagamenti sussegwenti ukoll tardivi mingħajr ma tirreklama l-imġhaxijiet. Meta eventwalment is-soçjeta’ fittxet lill-konvenut għall-imġhax kif stipulat fil-ftehim huwa eççepixxa r-rinunzja taçita. Kellha dan xi tgħid il-Qorti tal-Appell fir-rigward:

“...l-ftehim kien jahseb għar-rizerva ta’ imposizzjoni ta’ imġhaxijiet fuq kull bilanc ta’ kreditu. Dan ifisser illi kull ma kellha tipprova s-soçjeta` attriçi kien dak li l-konvenut, debitur tagħha, kien baqa’ inadempjenti. Dan fis-sens li rritardja l-pagament dovut. Il-gurisprudenza tkompli tinsenja illi “wara li tkun saret mill-kreditur din il-prova, jaqa’ fuq id-debitur l-oneru li jipprova li dak l-inadempiment kien dovut għal xi haga barranija (causa estranea) li tagħha huwa ma

kienx responsabbli, ...(il-konvenut) jikkampa r-rezistenza tieghu għall-ħlas ta' l-interessi reklamati fuq id-difiza illi huwa ssalda l-kont u s-socjeta` attrici ma kienetx titolbu interessi fl-istatements li kienet tibghatlu¹³. .....fuq id-deduzzjoni illi meta l-konvenut beda jiskonta d-debiti tieghu, l-interessi qatt ma ssemmev. Dan, la mill-kumpanija attrici u lanqas mis-salesman tagħha.”

“Issa, apparti mill-konstatazzjoni illi, kif gja manifest, il-Credit Application Form bejn il-partijiet kien jahseb expressis għall-imposizzjoni ta' l-imghaxijiet fuq kull kreditu bilancjali, hi sew dottrina, sew gurisprudenza konkordi, illi biex tavvera ruhha r-rinunzja espressa din trid tirrizulta minn espressjonijiet cari u univoci (Ara Kollez. Vol. XXVIII P III p 1154) u fil-kaz ta' rinunzja tacita, minn imgieba tali, bla possibilita` ta' interpretazzjoni diversa, li turi l-volonta` inekwivokabbli tar-rinunzjant li huwa ried jabdika d-dritt tieghu (Ara Vol. XXXIV P I p 646 u Vol. XXXVI P I p 343);..... ir-rinunzja tacita ma tistax tidderivi mill-fatt illi l-kumpanija attrici appellanti naqset li titlob l-interessi fil-mument li waqfet għal kollox il-facilitajiet kreditizji, jew għax dawn l-istess interessi ma ssemmev mis-salesman fil-mument li kkomunika lill-konvenut il-bilanc tal-kapital dovut. Dik il-kondotta inerti tal-kumpanija attrici f`daww il-mumentu specifici ma kellhiex tigi tradotta għal dik ta' l-abbandun tad-dritt għall-interessi li l-ftehim kien jirrizerva għaf-favur ta' l-istess kumpanija kreditrici.”

Applikati dawn il-prinċipji għall-kaz odjern, jirrizulta illi l-konvenut naqas milli jressaq provi li juri b`mod inekwivoku illi l-attrici kienet irrinunzjat għad-dritt tagħha li titlob il-ħlas tas-somma intiera ta' €900,000 fl-eventwalita` li l-konvenut ma jkunx puntwali fil-ħlasijiet li intrabat li jeffettwa.

---

¹³ Fid-deċiżzjoni appellata t-Tribunal kien ikkonkluda li kien hemm rinunzja għall-imghaxijiet pattwiti fl-iskrittura.

Qari ta' klawnsola 4.3 fl-isfond tal-iskrittura sħiħa ta' transazzjoni juri illi l-ftehim ta' bejn il-partijiet fil-forma ta' transazzjoni kien li l-konvenut kellu jhallas lill-attriċi s-somma ta' €900,000 u mhux is-somma ta' €600,000.

Klawnsola 4.3 tistipula biss illi fl-eventwalita' li l-konvenut ikun puntwali fil-ħlas tad-diversi pagamenti miftehma allura l-attriċi "shall renounce to the remaining part of the Settlement Sum ....and provide Defendant with a full and final receipt in respect of the Settlement Sum."

Isegwi għalhekk illi l-attriċi kienet tkun obbligata li tiffinunzja għall-bilanċ ta' €300,000 jekk is-seba'pagamenti mifruxa bejn l-1 ta' Lulju 2013 u l-1 ta' Lulju 2018 jithallsu sa mhux aktar tard mil-jum u l-ħin stipulat għal kull pagament.

Il-korrispondenza li għaddiet bejn l-avukat tal-attriċi u l-konvenut dwar il-pagamenti li kienu qed jiġu effettwati tardivament bl-ebda mod ma jistgħu b'xi mod jiġu interpretati li l-attriċi kienet qed taċċetta li tiffinunzja għal parti mis-somma miftehma ta' €900,000. L-avukat tal-attriċi baqa' kontinwament jinsisti mal-konvenut li huwa kellu jonora l-ftehim milhuq. Imkien ma jatih x'jifhem illi nonostante li l-konvenut ma kienx żamm mal-ftehim il-klijenta tiegħu kienet xorta waħda ser taħfer is-somma ta' €300,000.

Il-fatt li l-attriċi ma ħarkitx lill-konvenut għall-ammont kollu ai termini ta' klawnsola oħra fil-kuntratt, u ċioe' klawnsola 4.4, meta huwa beda jfalli fil-pagamenti li kien intrabat li jagħmel, ma jfissirx li l-attriċi kienet qed tiffinunzja għal xi parti mill-ammont lilha dovut.

Una volta li t-transazzjoni tistipula li l-ammont dovut kien ta' €900,000 u una volta il-konvenut ma kienx puntwali fil-ħlasijiet minnu dovuti l-attriċi gústament stenniet illi l-konvenut iħallasha l-ammont kollu dovut mingħajr tnaqqis.

Il-Qorti ssib għalhekk illi l-eċċezzjoni tal-konvenut illi l-attriċi kienet tat il-kunsens preventiv tagħha sabiex il-konvenut jittardja fil-pagamenti pattwiti ma hiex fondata kif lanqas hija fondata s-sottomissjoni tal-konvenut illi l-attriċi irrinunzjat għad-dritt tagħha li teżigi l-pagament tas-somma ta' €900,000 fl-intier tagħha nonostante li l-konvenut ma żamx mal-ftehim.

Preskrizzjoni - Artikolu 2156 (f) tal-Kap. 16.

Nghaddu issa sabiex naraw jekk l-azzjoni attriċi hiex preskritta. Il-konvenut jinvoka l-preskrizzjoni ai termini tal-Artikolu 2156 (f) abbinat mal-Artikolu 2137 tal-Kodiċi Ċivili.

Artikolu 2137 jipprovdi illi:

Bla ħsara ta' dispożizzjonijiet oħra tal-liġi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tiġi eżerċitata; mingħajr ma jittiehed qies tal-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss.

Filwaqt li **Artikolu 2156 (f)** jipprovdi illi jaqgħu bil-preskrizzjoni ta' ħames snin:

(f) l-azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn hwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-liġi jew liġijiet oħra, taht preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirriżulta minn att pubbliku;

Il-konvenut jissottometti fin-nota ta' osservazzjonijiet tiegħu illi ladarba skond l-attriċi huwa kien tardiv fil-ħlas tal-pagamenti rateali sa mill-pagament dovut fil-31 ta' Diċembru 2013, allura kien f'dak il-mument li skatta t-terminu tal-preskrizzjoni fir-rigward tal-azzjoni

attriċi għall-ħlas tas-somma ta' €300,000. Il-kawża odjerna giet intavolata mill-attriċi fid-9 ta' Novembru 2020 bil-konsegwenza, skond il-konvenut, illi l-attriċi tilfet id-dritt ta' azzjoni tagħha għal dan l-ammiont.

Min-naħa tagħha l-attriċi tissottometti fin-nota ta' osservazzjonijiet tagħha illi l-konvenut ma ressaq ebda provi sabiex jissostanzja l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni minnu sollevata. L-attriċi tissottometti wkoll illi bil-pagamenti rateali li kien qed jeffettwa l-konvenut huwa kien qiegħed kull darba jinterrompli kwalsiasi terminu preskrittiv li kien qed jiddekorri.

Opportun f'dan l-istadju konsiderazzjonijiet rigwardanti l-istitut tal-preskrizzjoni.

1. L-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tista' tingħata f'kull waqt tal-kawża inkluż fl-istadju tal-appell (**Art. 2112 Kap. 16**);

2. Il-preskrizzjoni applikabbli dwar obbligi naxxenti minn skrittura ta' transazzjoni hija ta' ħames snin (**Carmelo Cini v. Joseph Cini** - Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) - 22 ta' Marzu 2006);

3. Il-preskrizzjoni tinkiser jekk id-debitur jagħraf il-jedd tal-parti li kontra tagħha dik il-preskrizzjoni kienet bdiet miexja (**Art. 2133 Kap. 16**);

4. Il-preskrizzjoni tinkiser ukoll bi ħlas akkont tad-dejn dovut irrispettivament jekk il-ħlas isirx mid-debitur jew minn terz li jkun jidher għad-debitur (**Art. 2134 Kap. 16**);

5. Meta l-preskrizzjoni tiġi miksura, iż-żmien li jkun għadda qabel ma jgħoddx; iżda t-terminu preskrittiv jista' jibda miexi mill-ġdid (**Art 2136 Kap 16**);

6. **Citadel Insurance plc et vs Anthony Mizzi** - Qorti tal-Appell
Sede Inferjuri - 16 ta' Dicembru 2015 :

“ii. Kif qalet din il-qorti fil-kawża **Luciano Martinelli nomine vs Saviour Pisani**, 22 ta' Ġunju 2005: “skond orjentament ieħor “min jagħti l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni jeħtiegħu jipprova l-perkors taż-żmien statutorju skond liema terminu preskrittiv ikun applikabbli. Ikun imbagħad jispetta lill-attur-kreditur li jiddefendi lilu nnifsu billi jagħżel it-triq u l-mezzi li tagħtih il-liġi biex jinnewtralizza tali eċċezzjoni” – “**Josianne Sciberras - vs- Giovanni Vella et**”, Appell, 21 ta' Frar 1996; “**Jeremy Holland -vs- Joseph Chetcuti**”, Appell, 25 ta' Frar 2000; Fil-fehma ta' din il-Qorti jidher li dan l-aħħar insenjament jagħmel aktar sens ġuridiku. L-Artikolu 2107 (2), Kodiċi Ċivili jipprovdi li “l-preskrizzjoni hija wkoll mezz sabiex wieħed jeħles minn azzjoni meta l-kreditur ma jkunx eżerċita l-jedd tiegħu għal żmien li tgħid il-liġi”; Innegabilment, l-aċċertament tad-dekorrenza taż-żmien tikkostitwixxi indaġini ta' fatt u dan jimporta illi inizjalment jinkombi fuq il-konvenut li jissollewa l-preskrizzjoni, li għandu, bħala fatt, jissodisfa, bi prova essenzjali, li t-terminu statutorju preskrittiv kien għadda. Wieħed ma jridx jinsa li l-element kostituttiv ta' l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni hi l-manifestazzjoni, f' sens inekwivoku, tal-volonta` tal-parti li għib 'il quddiem l-estinzjoni bid-dekors taż-żmien tal-kreditu azzjonat fil-konfront tiegħu. U allura loġikament hu mistenni li l-konvenut jiddeduċi, in sostenn tad-difiża tiegħu, prova tad-data tad-dekorrenza għall-iskop tal-komputa tal-perijodu preskrizzjonali”;

(...)

iv. L-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni trid tingħata tifsira restrittiva, u għalhekk jekk ikun jeżisti xi dubju dwar l-applikabilita' taż-żmien preskrittiv minn dak li jirriżulta mill-atti, tali dubju għandu jmur

kontra l-eċċipjent. Dan ma jfisser bl-ebda mod li r-rikorrent huwa meħlus milli jressaq provi konvinċenti fl-istadju tal-provi fil-mertu, biex isejjes l-allegazzjonijiet tiegħu ;

v. Il-Qorti dejjem u f'kull każ għandha l-obbligu li tistharreg id-data minn meta l-preskrizzjoni tibda tiddekorri. Meta mill-provi li jitressqu m'hijiex f'posizzjoni li tasal għal xi konkluzjoni, għandha tiċhad l-eċċezzjoni (ara sentenza tal-Prim'Awla fl-ismijiet John Bugeja vs Joseph Gauci, 28 ta' Novembru 2002).”

Applikati dawn il-prinċipji għall-każ odjern, jirriżulta illi skond it-termini tat-transazzjoni il-konvenut obbliga ruħu li jhallas lill-attriċi s-somma ta' €900,000 bil-mod kif hemm stipulat. B'dati speċifiċi dwar l-ewwel €600,000 filwaqt li dwar l-aħħar €300,000 ma ġietx indikata data peress li l-attriċi intrabtet li taħfer tali somma fl-eventwalita' li l-konvenut ikun puntwali fil-ħlas tal-pagamenti kif miftehma.

Isegwi għalhekk illi kien biss jekk il-konvenut jirnexxielu l-jhallas il-pagamenti kollha hemm miftehma b'mod puntwali li kellu jiskatta l-obbligu fuq l-attriċi li tirrinunzja għall-ħlas tal-aħħar €300,000 mis-somma pattwita ta' €900,000. Isegwi ukoll illi sakemm skattat id-data tal-aħħar pagament dovut fl-1 ta' Lulju 2018, it-terminu ta' preskrizzjoni ta' ħames snin eċċepiet mill-konvenut ma kienx għadu beda jiddekorri.

Fl-iskambju ta' korrisondenza bejn il-konvenut u l-avukat tal-attriċi insibu li l-konvenut kien kontinwament jitlob li l-attriċi tkun paċenzjuża miegħu u taċċetta li l-pagamenti li kienu qed isiru tard. Ir-raġunijiet imressqa mill-konvenut għaliex kien iħallas tard huma varji, minn raġunijiet mediċi għal dewmien fl-introjtu minnu mistenni minn bejgħ ta' immobbli għall-maturazzjoni ta' investimenti. Izda fl-ebda waħda mill-korrisondenzi tiegħu il-konvenut ma jsemmi illi qed jeffettwa l-pagamenti tard bl-intendiment li jibqa' jibbenefika minn dak stipulat fi klawnsola 4.3 tal-ftehim.

Huwa minnu li nonostante l-abitudni tal-konvenut li jhallas tard l-attriċi ma invokatx u ma enforzatx klawnsola 3.4 li kienet tistipula it-telfien tal-benefiċċju tat-terminu; pero dan ma jfissirx ukoll li l-attriċi kienet qed tintrabat li xorta waħda tibqa' marbuta li tiffinunzja għas-somma ta' €300,000.

Lura għall-ftehim ta' transazzjoni, jirrizulta illi għalkemm il-partijiet ftehm u id-dati sa meta l-pagamenti komplessivament ammontanti għal €550,000 kellhom jithallsu; mhux l-istess fir-rigward tat-€300,000. Peress li r-rinunzja għal din is-somma kienet marbuta mal-puntwalita' tal-pagamenti li l-aħħar wieħed kellu jsir sa mhux aktar tard mill-1 ta' Lulju 2018, allura għandu jsegwi illi l-ftehim bejn il-partijiet kien li jekk il-konvenut ma jkunx puntwali fil-pagamenti l-aħħar parti mis-somma ta' €900,000 ammontanti għal €300,000 kellha tithallas f'xi żmien wara l-1 ta' Lulju 2018.

Il-kawża giet intavolata fid-9 ta' Novembru 2020, abundantement entro t-terminu preskrittiv stipulat permezz tal-artikolu 2156 (f) tal-Kodiċi Ċivili invokat mill-konvenut.

Iżda, anke jekk għas-saħħa tal-argument il-konvenut għandu raġun jgħid li d-dritt tal-azzjoni għall-ħlas tas-somma bilanċjali ta' €300,000 skatta fis-sena 2013 meta ma kienx puntwali fil-ħlas tiegħu, kif rajna din is-somma ta' €300,000 ma gietx konsidrata fit-transazzjoni bħala somma appartata mill-kumplement iżda tagħmel parti mis-somma intiera ta' €900,000 stabbilita bħala l-ammont dovut mill-konvenut lill-attriċi.

Una volta s-somma ta' €300,000 kienet formanti parti mis-somma intiera ta' €900,000, kull pagament akkont li l-konvenut kien qed jeffettwa, puntwali jew mhuwiex, kien qiegħed kull darba jinterrompi l-preskrizzjoni fir-rigward tal-bilanċ dovut tas-somma intiera ta' €900,000 u mhux biss fir-rigward tas-somma ta' €600,000. Konsegwentement huwa għal din il-Qorti mill-aktar evidenti illi anke

fl-ipotesi li t-terminu preskrittiv fir-rigward tas-somma ta' €300,000 bħala formanti parti mis-somma intiera ta' €900,000 skatta fil-jum li fiħ il-konvenut kien għall-ewwel darba tardiv fil-ħlasijiet tiegħu, jikkonsegwi illi kull pagament li huwa effettwa bejn is-sena 2013 u s-sena 2018 kien qiegħed kull darba jinterrompi l-preskrizzjoni invokata mill-konvenut taħt Artikolu 2156 (f) tal-Kodiċi Ċivili bil-konsegwenza illi ma għaddewx ħames snin bejn l-aħħar pagament akkont effettwat mill-konvenut fil-31 ta' Awissu 2018 u d-data tal-preżentata tal-kawża odjerna fid-9 ta' Novembru 2020.

Konsegwentement l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni sollevata mill-konvenut qiegħda tiġi respinta.

Miċħuda l-eċċezzjonijiet sollevati mill-konvenut sew ta' preskrizzjoni sew fil-mertu il-Qorti tqis illi mill-provi miġjuba l-attriċi ppruvat sodisfaċentement illi l-konvenut huwa kreditur tagħha fis-somma ta' tlett mitt elf ewro (€300,000) rappreżentanti bilanċ mis-somma ta' €900,000 l-ammont li l-konvenut obbliga ruħu li jħallas lill-attriċi skond l-iskrittura ta' transazzjoni ta' bejn il-partijiet datata 5 ta' Ottubru 2012.

Decide.

Għal dawn il-motivi l-Qorti qed taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi;

1. Tiċhad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut li permezz tagħha laqa' għat-talbiet attriċi bl-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni ai termini tal-Artikolu 2156 (f) tal-Kodiċi Ċivili.
2. Tiċhad il-kumplament tal-eċċezzjonijiet.
3. Tilqa' l-ewwel talba attriċi, tiddikjara illi kawża tad-dewmien u morożita fil-ħlas tal-pagamenti dovuti mill-konvenut lill-attriċi a tenur tal-ftehim ta' tranzazzjoni milhuq bejniethom fil-5 ta'

Ottubru, 2012, l-istess konvenut iddekada mill-iskont li kien ikun intitolat għalih f'każ li jonora l-obbligi tiegħu ta' ħlas puntwalment kif stipulat fil-klawżola 4.3 tal-imsemmi ftehim,

4. Tiddikjara illi l-attriċi għandha dritt tirċievi u titlob mingħand il-konvenut il-ħlas tas-somma bilanċjali ta' tlett mitt elf Ewro (€300,000.00);
5. Tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attriċi l-imsemmija somma ta' tlett mitt elf Ewro (€300,000.00) bl-imgħax legali mill-4 ta' Jannar 2021, id-data tan-notifika tar-rikors ġuramentat lill-konvenut, sad-data tal-effettiv pagament.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenut.

Moqrija.

Onor. Robert G. Mangion

Imhallef

27 ta' Ottubru 2022

Deputat Registratur